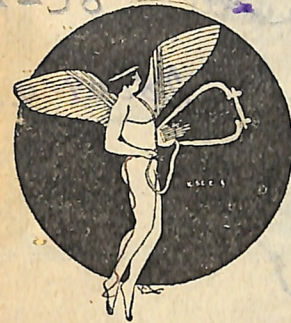

605

1911
839.81v
u-58

839-810.

Ա-58

ԱՆԳԵՐՍԷՆ

ՍՈՒԱԿԻ ԵՐԳԸ

ՆԵՄԻՐՈՎԻԶ-ԳԸՆՁԵՆԿՑ

ՈՂՈՐՄԱԾ ԹՇՆԱՄՈՒ ԱՂԲԻՐԸ

Հ Մ Ծ Գ

ՊԵԿ ԿՈՄԵԼԻ

№ 5

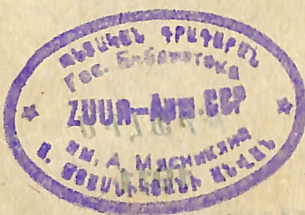
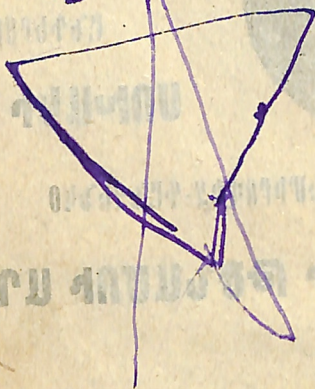
ԹԻՖԼԻՍ

1911

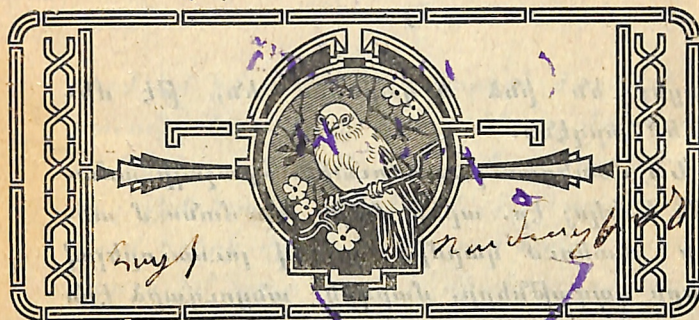
Տպարան «ԿՈՒԼՏՈՒՐԱ» Վերամշինովսկ. № 18.

Այլ համաձայն ժողովուրդի
Դեռ չափ համաձայնության

Լափ Լափ Գիտե
 Օչրոյե.ա
 Վարդէշի 28804-42

9 11774-87

ՍՈՒԱԿԻ ԵՐԳԸ

Ունգարիայի քաղաքներից մեկի ամուր ու
 նեղ բանտում նստած էր մի խեղճ կալանաւոր։
 Չար մարդիկ շղթայել էին նրան և բանտը դրել։
 Բանտը խոնաւ էր, մութ ու սառը։ Նրան միայն
 հաց էին տալիս և ջուր։ Անկողնի փոխարէն
 նրա տակը թաց յարդ էին գցել։ Նա նստած
 էր այնտեղ երկար տարիներ—գունատ, հիւանդ
 ու արտում։ Արեւ հագիւ էր ներս թափանցում
 նրա նեղ յուսամուտից, թարմ օդը չէր անցնում
 բանտը։ Տխուր-տրտում նստած բանտում, նա
 մտածում էր իր ազգականների, իր փոքրիկ ե-
 րեխաների մասին, մտածում էր. «գուցէ նրանք

մոռացել են ինձ և կարծում են, թէ մեռած եմ արդէն»:

Նա մօտեցաւ լուսամուտին: Հրաշալի ամառային երեկոյ էր. արեւ մայր էր մտնում անտառի յետևում կարմիր լոյսով լուսաւորելով ծառերի զազաթները. մարդիկ անցուղարձ էին անում փողոցներում: Բանտն այնքան բարձր էր, որ մարդիկ հազիւ էին նշմարւում: Նա ձայն տւաւ նրանց, բայց ոչ ոք չլսեց:

*
* *

Կապոյտ երկնքում թռչուններ էին ճախրում: Նրա լուսամուտի առաջով հանդարտ անցնում էր արծիւը:

«Արծիւ, արծիւ, կանչեց կալանաւորը. նրա տիր պատուհանիս վրայ, պատմիր, թէ ի՞նչ է կատարւում երկրի վրայ, երգ երգիր ինձ համար»:

— Ո՛հ, պատասխանեց արծիւը. քո պատուհանը շատ նեղ է ինձ համար. և չեմ էլ կարող պատմել, թէ ի՞նչ է կատարւում երկրի վրայ. ես այնտեղ շատ սակաւ եմ իջնում. ես հիւ-

սում եմ իմ բոյնը բարձրաբերձ ժայռերի և հինաւուրց կաղնիների վրայ, հեռու մարդկանցից, որ նրանք չաւերեն իմ բոյնը: Ես քեզ համար երգ չեմ երգիր, որովհետեւ ես երբէք չեմ երգում երկրի վրայ. ես թռչում սլանում եմ դէպի վեր և իմ երգը լսում է միայն լուսատու արեւը:

Եւ հզօր թռեւրը լայն-լայն տարածած արծիւը դէպի երկինք սլացաւ ու ծածկւեց ամպերի մէջ...

*
* *

«Կարապ, կարապ, պատմիր, ի՞նչ է կատարւում երկրի վրայ, երգ երգիր ինձ համար»:

— Ո՛հ, պատասխանեց կարապը. ես չեմ պատմիլ քեզ, թէ ինչ է կատարւում երկրի վրայ: Ես լողում եմ միշտ ջինջ ու հով ջրերում, կանաչ եղեգների մէջ: Առաւօտեան, վառ արշալոյսին, երբ ջուրը վարդի գոյնով է ներկւում, ես ձայն եմ տալիս կարմիր արեւին. «ողջոյն քեզ, արեւ»: Ո՛հ, ես քեզ համար երգ չեմ երգիր, ես իմ երգը կերգեմ մի անգամ միայն, կեանքիս վախճանին...

Եւ կարապը սաւառնեց օդում, թափահարելով ձիւնափայլ թևերը:

* *

«Ճնճղուկներ, ճնճղուկներ, նստեցէք պատուհանիս վանդակի վրայ, ասացէք, ինչ է կատարւում երկրի վրայ, երգ երգեցէք»:

— Ծիւ, ծիւ, ծիւ, մենք երբ պատմենք, երբ երգենք. մենք դեռ պէտք է գնանք հաւաքենք ցորենի այն հատիկները, որ ահա այնտեղ թափել է շաղացականը...

* *

Բայց ահա յանկարծ մի գորշ թռչնակ մօտեցաւ բանտին, պտտեց լուսամուտի առաջ և նստեց երկաթի վանդակի վրայ:

«Բարե եկար, սոխակս. շնորհակալ եմ, որ այցելեցիր ինձ, սիրուն թռչնակ. ասա ինձ, ինչ է կատարւում երկրի վրայ, երգ երգիր»:

— Ես կը պատմեմ քեզ, թէ ինչ է կատարւում երկրի վրայ, ես երգ կերգեմ քեզ համար, ասաց սոխակը:

Եւ այնպիսի քաղցր ձայնով սկսեց երգը որ խեղճ կալանաւորը ուրախութեան արցունքով, ընկաւ յարգի վրայ. նա շարունակաւ էր ու ահանջ դնում:

— Երէկ առաւօտեան, լուսաբացին, երգող էր սոխակը, այնքան թարմ էր օդը և զով. թռայ դէպի քո տունը, նստեցի կանաչ ընկուզենու վրայ բաց պատուհանի առաջ և սկսեց զայլալիկս. օրօրոցում քնած էր քո մանկիկնաւ բաց արեց իր մեծ, պայծառ աչքերը հարցնում էր. «Ո՞ր է հայրիկս, ո՞ր է հայրիկս և լսում էր իմ երգը...

Քո բարեկամները լալիս են քեզ յիշելու նրանք քեզ սիրում են, շատ են սիրում, շատ են ուզում քեզ տեսնել: Մի յուսահատուկ Աստուած տեսնում է, որ դու անմեղ ես. մաղիկ կարճակեն քեզ և դու նորից ազատութիւն կտանաս, լոյս ու պայծառ օրեր կտեսնու մաքուր օդ կը շնչես:

Քո երեխաները կը փայփայեն, կը համբուր քեզ: Հանգիստ ամառային երեկոյ կը լինի. ծառերից երկար սուէրներ կընկնեն դետնի վրա:

արևի շողքից պատուհանների ապակիները կը-
պսպղան. պատշգամբում նստած դու կը պատմես
երեխաներիդ, թէ ի՞նչ օրեր ես քաշել դու...

Դու կը խրատես նրանց, որ երբէք թոյլ
չտան չար մարդկանց չար գործեր կատարել.
որ չնեղանան չար մարդկանց վրայ, այլ խըն-
դրեն-աղաչեն Աստծուն, որ բոլոր մարդիկ սի-
րեն միմեանց, ինչպէս եղբայրն է սիրում
եղբօրը...

Եւ քո երեխաները կըլսեն քեզ. նրանք կը մե-
ծանան, հասակ կառնեն, և դու կը տեսնես, որ
նրանք բարի և ազնիւ մարդ են դարձել, որ
նրանք օգնում են աղքատներին ու թշուառներին:

Դու երկար, շատ երկար կապրես. քո մա-
զերը կը ճերմակեն ձիւնի նման, բայց քո սիրտը
միշտ ուրախ կը բաբախի:

Իսկ երբ որ դու կը մեռնես, ամենքը կողբան,
սուգ կանեն քեզ համար և կաղօթեն Աստծուն.
մի պայծառ, արև օր կը տանեն քեզ կանաչազարդ
գերեզմանատուն: Քո գերեզմանի վրայ վարդի
թուփ կը տնկեն և ամեն առաւօտ արշալոյսին ես
երգ կերգեմ քո շիրիմի վրայ:

ՈՂՈՐՄԱԾ ԹՇՆԱՄՈՒ ԱՂԻԻՐԸ

Կարաւանն անցնում էր անապատով... Ա-
րևի կիզիչ ճառագայթները երկնքից կրակ էին
թափում: Աւազի ոսկեգոյն թումբերը սփռում էին
երկար տարածութեան վրայ: Երկինքը կոր-
չում էր մի տեսակ փայլի մէջ: Առջևում տա-
րածւում էր սպիտակ, գալարուն ուղին. իսկա-
պէս ասած, նա չկար էլ. այդ՝ սատկած ուղտե-
րի ոսկորներն էին, որ ճանապարհի էին նմա-
նում: Զրհոյրները հեռու էին մնացել— ուխտա-
ւորները իրանց հետ երկու օրւայ ջուր էին
վերցրել: Միայն վաղը նրանք հազիւ հասնէին
անշուք արմաւենիներով պատած օազիսի: Դեռ
առաւօտեան հեռից նրանց աչքին երևում էին
հրաշալի միրաժներ՝ կապուտակ ջրերով և բազ-

մասուներ անառններով: Այժմ դրանք էլ էին ծածկւել: Ամեն ինչ կարծես մեռած էր: Քնածի էին նմանում հանապարհորդները, որոնք, օրօր-ւելով իրանց ուղտերի վրայ, հետևում էին ուղեցոյց առաջնորդներին: Մէկն սկսեց երգել, բայց երգը կարծես իբրև ծանր քար էր պառկում նրա սրտի վրայ: Եւ երգողն իսկոյն սուս կացաւ: Լոռութիւն էր տիրում ամեն տեղ. լռւում էր միայն աւազի մէջ խրուող բարակ ոտների ձայնը և արևի տաքութիւնից թագնւած թխադէմ բեղունին կանանց ծածկող մետաքսեայ վարագոյնների խշխշոցը: Ամեն ինչ անզգայ դրութեան մէջ էր. մինչև անգամ մարդիկ անզգայ էին դարձել:

—

Ճանապարհին կարաւանը պատահեց մի մեռնող արաբի. նրա կողքին ընկած էր անգաղար վաղելուց վաստակած ձին, արաբը բուրնուսում փաթաթած գլուխը դրել էր իր ընկերոջ անշնչացած դիակի վրայ... Ուղտերն անցնում էին անուշադիր: Մարդկանցից էլ ոչ ոք գլուխն անգամ չըդարձ-

րեց դէպի այն կողմը, ուր մետաքսի տակից ազահաբար հետևում էին նրանց անապատում անօգնական մնացած արաբի աչքերը... Արդէն կարաւանն անցաւ: Միայն այն ծերունին, որ ամենից վերջն էր գնում, յանկարծ վայր իջաւ ուղտից և մօտեցաւ արաբին:

— Ի՞նչ է պատահել քեզ, ի՞նչ կայ:

«Ձճւր», հազիւ կարողացաւ արտասանել մեռնողը:

Ծերունին նայեց կարաւանին, որ դանդաղ քայլերով հեռանում էր. ոչ ոք յետ չէր նայում: Ծերունին գլուխը բարձրացրեց դէպի երկինք և այնտեղից, կարծես, մէկը մի միտք ներշնչեց նրան:

Նա իսկոյն վեր բերաւ ուղտից ջրով լիքը տկերը... Առաջ լաց մեռնողի երեսն ու բերանը, յետոյ ջուրը մօտեցրեց նրա շրթունքներին:

Մեռնողի դէմքը կենդանութիւն ստացաւ:

«Դու Օմմիադներն ցեղիցն ես»:

— Այո, պատասխանեց ծերունին:

«Ես այդ իմացայ քո ձեռքի վրայ եղած

նշաններից... Ես էլկամիզների ցեղիցն եմ:
Մենք անհաշտ թշնամիներ ենք...»

— Անապատում, Աստծոյ առաջ, մենք միմի-
այն եղբայրներ ենք: Խմի՛ր... Ես ծեր եմ, դու
ջահէլ: Խմի՛ր և ապրի՛ր...

Մեռնողն ագահութեամբ մօտեցրեց իր
շրթունքները տկին:

Ծերունին նստացրեց նրան իր ուղտի
վրա...

— Գնա՛ և պատմիր ձերոնց Օմիթազներից
մէկի վրէժխնդրութեան մասին, ասաց նա:

«Իսկ դժւ:»

— Ողջ մէկ է, ես արդէն ծեր եմ, երկար
չեմ ապրելու:

«Գնանք միասին:»

— Անկարելի է. ուղար փոքր է, այդպիսի
ծանրութիւն նա անկարող է տանել:

Արաբը տատանւում էր: Բայց նա ջահէլ
էր. նրան սպասում էր փառք, սէր...

Նա լուռ ու մունջ նստեց...

Կանգ առաւ...

«Դու ազգականներ ունե՞ս», հարցրեց նա:

— Ո՛չ, պատասխանեց ծերունին:

«Մնաս բարե:»

Նա գնաց... Ծերունին երկար նայում էր
նրա յետևից... Նա խաբել էր իր թշնամուն. նա
որդիներ ունէր և նրա որդիները քաջ աղա-
մարդիկ էին:

Կարաւանը անյայտացաւ հեռաստանում,
որի երկարութիւնից մարդու տեսողութիւնը
թուլանում էր...

Արևի կիզիչ ճառագայթները կրակ էին
թափում...

Ծերունին փաթաթեց իր գլուխը ծած-
կոյթով և պառկեց, երեսը դէպի գետին
դարձնելով...

—

Անցել էր մի քանի ամիս:

Նոյն ոսկեգոյն թումբերը փայլում էին ան-
հուն տարածութեան վրայ: Նոյն կարաւանը յետ
էր դառնում: Ուխտաւորները, ինչպէս և այն

բամ, վերջին օազիսից երկու օրւայ ջուր
վերցրել: Քնաթաթախ բեղունները օրօր-
մ էին յոգնած ուղտերի վրայ...

Յանկարծ ուղեցոյցը կանգնեց.

—Այն ի՞նչ է, ցոյց տաւ նա հեռում:

Ուխտաւորները նոյնպէս զարմանքով նա-
մ էին դէպի այն կողմը, ուր ցոյց էր տա-
ւառջնորդը...

Այնտեղ, անվերջ աւազների մէջ, կանաչ էր
տում. այնտեղ բարձր, հպարտ արմաւենիներ
ծաղկում, շքեղ թփերի մէջ կարկաչահոս
բիւր էր խոխովում և սառն առւակների ու-
խ քչքչոցը լցնում էր անապատի չարագու-
լ լոռերին: Գոյնզգոյն ծաղիկները քնքուշ
բմունքով կարծես սիրաբար ողջունում էին
նաձ, վաստակած ուղևորներին:

Առակի մօտ ընկած էր ողորմած ծերու-
յաւերժական մարմինը: Նրան վերցրին,
տաքսի ծածկոյններում փաթաթեցին և տա-
ն իր ցեղի օազիսը:

Արաբների ասելով այդ նոր աղբիւրը սկիզ-
ն է առել Ալլահի հրամանով այն տեղից, ուր

աւազի մէջ մի քանի կաթիլ ջուր է թափւել
ծերունի շէյխի տկից: Բեղունները այժմ այդ
օազիսը Ողորմած թշնամու աղբիւր
են կոչում:

— 0 —

6056

u. 7.

0004701

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0004701

